

GYS

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

GÖREVDE YÜKSELME VE ÜNVAN DEĞİŞİKLİĞİ

SINAVLARINA HAZIRLIK

KONU ANLATIMLI - SORU BANKASI

ŞEFLİK

VERİ HAZIRLAMA VE KONTROL İŞLETMENİ

Soruların çözümlerine, kitabın baskı tarihinden sonraki güncellemelere ve konulardaki ek formlara erişebilmek için QR kodu okutunuz.

PEGEM

AKADEMİ

Komisyon

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI ŞEFLİK - VERİ HAZIRLAMA VE KONTROL İŞLETMENİ GÖREVDE YÜKSELME VE ÜNVAN DEĞİŞİKLİĞİ SINAVLARINA HAZIRLIK KONU ANLATIMLI SORU BANKASI

ISBN 978-625-6287-30-3

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

6. Baskı: 2026, Ankara

Yayın-Proje: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık
1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46821

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız;

İçişleri Bakanlığı Görevde Yükselme Sınavlarına Hazırlık Şeflik-Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni Görevde Yükselme ve Ünvan Değişikliği Sınavlarına Hazırlık Konu Anlatımlı Soru Bankası kitabımız yayınlanan sınav konularına uygun konular kapsamında, alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından hazırlanmıştır. Yayınımızda yer alan konuların baskı tarihinden sonraki güncellemelerine ve konulardaki ek formlara erişebilmek için dış kapakta yer alan QR kodu okutunuz. Yayınımızdaki konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü ve cevaplı testler ile pratiğe ilişkin çok sayıda örneğe yer verilmiştir. Anlatılan konuların zihinde somutlaşması için konuların arasına yazar notları, şemalar ve tablolar da eklenmiştir. Kitabımızda, daha önceki sınavlarda sorulmuş olan soru ve çözümler ilgili konuların arasına yerleştirilmiştir. Okuyucuların toplam iş yükü gözetilerek, öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, güncel ve çalışmalarını pekiştirecek yöntemleri sunmak amacıyla özenle hazırlanan bu yayınınızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza katkı sağlamasını diliyoruz. Kitaba ilişkin sorularınızı yayinevi@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538-5949240 numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

PEGEM Akademi Yayıncılık

DİKKAT

Bilindiği üzere, 4/07/2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de (KHK), Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’ne yönelik “Bakanlar Kurulu, Başbakan” ibarelerine yönelik düzenlemeler yer aldı.

Söz konusu düzenlemeyle;

“Yürütme maddeleri

MADDE 72 – (1) Yürürlükte bulunan kanun ve kanun hükmünde kararnameler ile 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerin yürütme maddelerinde Bakanlar Kurulu ve bakanlara yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır.

Tüzükler, Bakanlar Kurulu kararları ve yönetmelikleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılan kanunların ilgili maddeleri gereğince yürürlüğe konulmuş olan tüzükler, nizamnameler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür.” hükümlerine yer verilmiştir.

T.C. Anayasası’nın Geçici 21’inci maddesinde ise “Kanunlar ve diğer mevzuat ile Başbakanlık ve Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler, ilgili mevzuatta değişiklik yapıncaya kadar Cumhurbaşkanı tarafından kullanılır” hükmüne yer verilmiştir.

Diğer taraftan, kitabımızda, İçişleri Bakanlığı Görevde Yükselme Sınavlarına Hazırlık Konu Anlatımlı Soru Bankası’na yönelik yer verilen konular <http://www.mevzuat.gov.tr/> internet adresinden güncel olduğu düşünülerek aynısına yer verilmiştir. Ancak, bazı mevzuatlarda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin güncellenmediği görülmüştür.

Okuyucularımızın, kitapta yer alan bazı mevzuatlarda ve çıkmış sorularda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin yer alması halinde yukarıdaki kanun hükmünün göz önüne alınarak değerlendirilmeleri gerekmektedir...

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: Türk Dilbilgisi ve Yazışma Kuralları	1
2. Bölüm: Sayısal Mantık.....	77
3. Bölüm: Türk ve Dünya Edebiyatında Klasikleşmiş Eserler ve Yazarları	91
4. Bölüm: Yakın Türkiye Siyasi Tarihi	101
5. Bölüm: Türkiye Coğrafyası	114
6. Bölüm: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi.....	216
7. Bölüm: T.C. Anayasası.....	314
8. Bölüm: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu	362
9. Bölüm: 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.....	408
10. Bölüm: 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu	419
11. Bölüm: 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun	427
12. Bölüm: 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu	431
13. Bölüm: İçişleri Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği	436
14. Bölüm: İçişleri Bakanlığı Personeli Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği.....	447
15. Bölüm: Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği	455
16. Bölüm: İçişleri Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği.....	465
17. Bölüm: Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.....	472
18. Bölüm: Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik	486
19. Bölüm: Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilatı, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.....	492
20. Bölüm: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	512
21. Bölüm: 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu.....	524

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜĞÜN ANLAM ÖZELLİKLERİ

Sözcükler, metinlerin temel yapı taşıdır. Dolayısıyla metnin -ya da bir konuşmanın- anlaşılması için sözcük anlamlarının iyi bilinmesi gerekir. Dilimizde bazı sözcükler tek bir kavramı karşılarken bazıları ise birden çok anlamı karşılar.

Tek anlamlı sözcükler: Sadece bir kavramı karşılayan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin başka anlamlara gelebilecek kullanımı yoktur.

Örnek

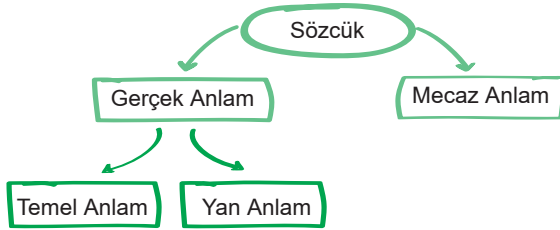
“Kaldırım, testere, tencere” sözcüklerinin tek anlamı vardır.

Çok anlamlı sözcükler: Kullanıldığı yere ve duruma göre birden çok anlam kazanabilen sözcüklerdir.

Örnek

“Ağız” sözcüğü, kullanıldığı yere göre birçok anlam kazanabilir: İnsan ağzı, mağara ağzı, yol ağzı, Karadeniz ağzı vs.

Dilimizde sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre kazandıkları farklı anlamlara “yan anlam” ya da “mecaz anlam” denir.

Gerçek Anlam:

Gerçek anlam, sözcüğün temel ve yan anlamlarını içerir. Dolayısıyla sözcüğün gerçek anlamları birden fazla olabilir.

Temel Anlam:

Bir sözcük tek başına kullanıldığında aklı gelen ilk anlamına temel anlam denir. Temel anlam, en yaygın anlamdır. Sözlüklerde ilk olarak temel ya da en yaygın anlam açıklanır.

- Adamın kocaman ama estetik görünümlü bir ağız vardı.
- Ormanda ateş yakmak oldukça tehlikeli ama sık rastlanan bir davranıştır.

Yan Anlam:

Bir sözcüğün temel anlamıyla ilişkili olarak kazandığı diğer anlamlardır.

- Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu.
- Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar.

Pür Dikkat

“Yan anlam” ile “temel anlam” arasında herhangi bir şekilde (biçimsel benzerlik, ortak işlev, aynı maddeden oluşması...) ilgi kurulabilmelidir.

Örnek

- Mağaranın ağzı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu. (“Mağaranın ağzı” ile yemeye, içmeye ve ses çıkarmaya yarayan organ olan “ağız” arasında biçimsel olarak bir benzerlik kurulmuştur.)
- Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar. (“Çocuğun ateşi” ile nesnelerin tutuşmasıyla beliren “ateş” arasında bir ısı ortaklığı vardır.)

Mecaz Anlam:

Sözcüğün gerçek anlamından (temel anlamından ve yan anlamından) uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlardır. Bir başka ifadeyle mecazlar, bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda, başka bir sözcüğün yerinde kullanılan sözlerdir.

- Bu mahallede onun gibi ağzı bozuk birini daha görmedim. (Bu cümledeki “ağız bozuk” söz öbeğinde kullanılan “ağız” sözcüğü; kendi anlamının dışında, küfürbaz anlamında, karşımıza çıkmaktadır.)
- Yeni seçilen muhtar, ilk toplantısında çok ateşli konuştu. (“Ateşli” sözcüğü “heyecanlı, coşkulu” anlamında kullanılmış; sözcük, anlamının dışına çıkmıştır.)

Temel anlam (TA), yan anlam (YA) ve mecaz anlamla (MA) ilgili aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

Yol:

- Çocuk, evin yolunu sordu. (TA)
- Mahallemizin yolu nihayet asfaltlandı. (YA)
- Bu soruyu farklı bir yolla da çözebiliriz. (MA)

Kafa:

- Kafan, hâlâ omuzlarının üzerinde duruyor. (TA)
- Fazla zorlayınca çivinin kafası koptu. (YA)
- O adam, zaten kafasızın tekidir. (MA)

Büyük:

- Uzun bir yolculuktan sonra büyük bir evin önünde durduk. (TA)
- Benim öğrencilerim, büyüklerine karşı saygıda kusur etmez. (YA)
- Büyük düşünenler, toplumlarına her zaman bir şeyler kazandırmıştır. (MA)

Pür Dikkat

Sınavlarda "temel anlam" ve "yan anlam" ayrımı sorulmamış, nadiren de olsa "gerçek anlam" ve "mecaz anlam" ayrımı sorulmuştur. Böyle bir soruyla karşılaşıldığında, seçenekler arasında yan anlamda kullanılmış sözcükler de verilebileceği için dikkatli olunmalıdır. Yan anlam, temel anlamla bir şekilde ilişkilidir ve gerçek anlam sayılır. Oysa mecaz anlam tamamen düşsel, gerçek dışı bir anlamdır.

Gerçek ve mecaz anlamlı sözcük sorularında çeldirici olarak yan anlamda kullanılmış sözcükler verilir.

Bazı sorularda geçen "düşsel öge" kavramı da mecaz anlamı ilgilidir.

Terimsel Anlam:

Bir bilim, sanat, spor ve meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim anlamlı sözcükler denir.

⊙ Açık, üçgen, dikdörtgen	→	Matematik
⊙ Roman, öykü, kafiye, aruz	→	Edebiyat
⊙ İsim, kök, gövde, fiil	→	Dil bilgisi
⊙ Pota, minder, skor	→	Spor
⊙ Dava, mahkeme, yargıç	→	Hukuk

Soyut-Somut Anlam

Somut Anlamlı Sözcükler: Beş duyudan herhangi biriyle algılanabilen kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek

Hava, su, toprak, ağaç, deniz, masa, sandalye...

Soyut Anlamlı Sözcükler: Beş duyu ile algılanamayan, zihinde tasarlanan kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek

Sevgi, umut, adalet, özgürlük, mutluluk, heyecan, aşk...

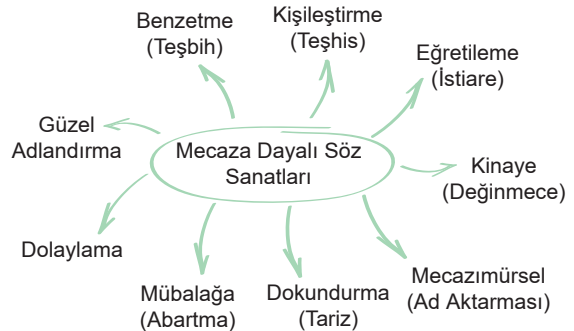
Nitel-Nicel Anlam

Nicel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülebilir, sayılabilir özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Geniş bahçeli bir ev aldı İstanbul'da ve emekli olunca oraya taşındı. (alan ölçüsü)
- ↳ Uzun bir moladan sonra yolcular tekrar araçlara bindiler. (zaman ölçüsü)
- ↳ Yüksek bir maaşla yeni işine başladı. (sayı-para ölçüsü)

Nitel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülemeyen, sayılamayan özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Onun babası çok geniş biridir, hiçbir şeye kolay kolay kızmaz. ("rahat" anlamında)
- ↳ Uzun etme işte, bu iş bugün bitecek dedim sana. ("nazlanma, direnme" anlamında)
- ↳ Yüksek hedeflere ulaşmak, çok fedakârlık gerektirir. ("ulaşılması güç" anlamında)

SÖZ SANATLARI

Benzetme
(Teşbih)

Bir nesnenin, varlığın niteliğini daha etkili biçimde anlatmak için nitelikçe üstün bir varlıktan yararlanma yöntemine "**benzetme**" denir.

Örnek

- Selvi gibi uzun boylu bir güzele vuruldu.
- Kar gibi beyaz çamaşırlar getir-miş yanında.
- Tilki gibi kurnaz çocuktur.
- Adamın gözleri sanki bir ateş.

Kişileştirme
(Teşhis)

İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara yüklenmesidir.

Örnek

- Bülbül, ağaran vakte kadar ağlar-mış.
- Poyrazla söyleşir yaprakların sesi.
- Yağmur ağlıyor ikimiz için.

Eğretileme
(İstiare)

Eğretileme (istiare), yalnızca "benzeyen" ya da "benzetilen" öğeleriyle yapılan söz sanatı, aynı zamanda bir benzetme çeşididir.

Pür Dikkat

Eğretileme (istiare) aslında benzetme sanatından çok da farklı değildir. Eğretilemede de amaç bir kavramı, başka bir kavrama benzetmektir fakat benzetmeden farklı olarak bu kavramlardan sadece biri söylenir, diğer kavram karşı tarafça anlaşılır.

- ⑤ İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece
 - ⑤ Dışarıda bir dost eli
okşuyor tenimizi.
 - ⑤ Saçlarına yıldız düşmüş,
koparma anne.
- (Dünya, bir "han"a benzetilmiş fakat "dünya" söylenmemiştir.)
- (Rüzgâr, "dost eli"ne benzetilmiş fakat "rüzgâr" söylenmemiştir.)
- (Beyaz saçlar "yıldız"a benzetilmiş fakat "beyaz saçlar" söylenmemiştir.)

İstiare ve Benzetme Farkı

Gülünce incileri görünüyor.
Her yaz bu cennette tatilini geçirir.
Meleğim beşiğinde uyuyor.
Bu adam herkesi sokar.

Benzeyen ya da kendisine benzetilen söylenir.
(İstiare)

Gülünce inci gibi dişleri görünüyor.
Cennet kadar güzel bir yer burası.
Bebeğim beşiğinde melekler gibi uyuyor.
Bu adam bir yılan, herkesi sokar.

Hem benzeyen hem benzetilen söylenir.
(Benzetme)

Eğretileme çeşitli şekillerde yapılabilir:

Doğaya ait bir özellik insana aktarılabilir.

O, cıvık bir insandır.
(doğaya ait özellik)

Babam geciktiğimi öğrenince esip gürlenecek.
(doğaya ait özellik)

Doğaya ait özellik, doğadaki başka bir varlığa aktarılabilir.

Yıldızlar akıyor damların üzerine
(nehirnin özelliği yıldızlara aktarılmış)

Bulutlar salkım salkım
(üzümün özelliği bulutlara aktarılmış)

Bir duyuyu ilgili bir kavram başka bir duyuyu anlatmak için kullanılabilir

Sıcak bir gülümseyişi vardı.
(dokunma) (görme)

Birbirinize tatlı sözler söyleyin.
(tatma) (işitme)

I. Türk Edebiyatında Klasikleşmiş Yazarlar ve Eserler

Yunus Emre

13. yüzyılın sonları ile 14. yüzyılın başlarında yaşadığı kabul edilen Yunus Emre, Anadolu sahasında yetişen en güçlü tasavvuf şairlerinden biridir. Şiirlerini halkın anlayabileceği açık ve içten bir Türkçeyle söylemiş; sevgi, insanlık, ölüm, dünyanın geçiciliği ve Allah'a ulaşma isteği üzerinde durmuştur.

Edebîyattaki yeri: Tekke-tasavvuf edebiyatının en tanınmış adlarından biridir. Dili sade olsa da şiirlerinin düşünce dünyası derindir; bu yönüyle Türkçenin edebî bir dil olarak güçlenmesine önemli katkı sağlamıştır.

Öne çıkan eserleri

- **Divan:** Yunus Emre'ye ait şiirlerin toplandığı eserdir. İlahilerinde insan sevgisi ve tasavvufi düşünce ön plandadır.
- **Risâletü'n-Nushiyye:** Öğüt verme amacı taşıyan dinî-tasavvufi bir mesnevidir. İnsanın nefsinin terbiye etmesi ve iyi ahlaka yönelmesi anlatılır.

Hatırlatma: Yunus Emre denildiğinde sade Türkçe, tasavvuf ve insan sevgisi birlikte düşünülmelidir.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî

13. yüzyılda yaşamış mutasavvıf, düşünür ve şairdir. Hayatının önemli bölümünü Konya'da geçirmiştir. İnsan sevgisi, hoşgörü, ilahi aşk ve insanın manevi olgunlaşması eserlerinin temel konularıdır. Eserlerinin büyük bölümünü Farsça yazmıştır.

Edebîyattaki yeri: Tasavvuf düşüncesinin yalnız Türk-İslam kültüründe değil dünya çapında en çok tanınan temsilcilerinden biridir.

Öne çıkan eserleri

- **Mesnevî:** Hikâyeler, örnekler ve öğütler aracılığıyla tasavvufi düşünceleri anlatır. Altı ciltten oluşan bu eser, Mevlânâ'nın düşünce dünyasını anlamak için temel kaynaktır.
- **Divân-ı Kebîr:** Mevlânâ'nın çoğunlukla lirik ve coşkulu şiirlerinin yer aldığı büyük divanıdır.
- **Fîhi Mâ Fih:** Sohbetlerinden derlenen, dinî ve tasavvufi konuları açıklayan mensur eseridir.

Fuzûlî

16. yüzyıl Divan edebiyatının en güçlü şairlerinden biridir. Türkçe, Farsça ve Arapça eserler veren Fuzûlî, özellikle aşk ve ıstırap şairi olarak tanınır. Ona göre gerçek aşk, insanı olgunlaştıran ve ilahi aşka ulaştıran bir yoldur.

Edebîyattaki yeri: Divan şiirinde lirizmi ve içtenliğiyle öne çıkar. Aşk, ayrılık, acı, kader ve tasavvuf şiirlerinin başlıca temalarıdır.

Öne çıkan eserleri

- **Leylâ vü Mecnun:** Leyla ile Mecnun'un aşkını anlatan mesnevidir. Beşerî aşk zamanla ilahi aşka dönüşür; eser, Divan edebiyatının en tanınmış aşk mesnevilerindendir.
- **Türkçe Divan:** Gazel başta olmak üzere çeşitli nazım biçimlerinde yazdığı şiirleri içerir.
- **Şikâyetnâme:** Fuzûlî'nin kendisine bağlanan maaşı alamaması üzerine yazdığı ünlü mektuptur. Bürokratik aksaklıkları eleştirmesiyle bilinir.

Hatırlatma: "Selâm verdim, rüşvet değildir deyü almadılar." sözü Şikâyetnâme ile özdeşleşmiştir.

Namık Kemal

1840-1888 yılları arasında yaşayan Namık Kemal; şair, romancı, tiyatro yazarı ve gazetecidir. Tanzimat'ın birinci kuşağında yer alır. Edebiyatı toplum için bir araç olarak görmüş; vatan, millet, özgürlük ve hak kavramlarını eserlerinde sıkça işlemiştir.

Edebîyattaki yeri: "Vatan şairi" olarak tanınır. Türk edebiyatında toplumsal düşüncenin, vatan sevgisinin ve özgürlük fikrinin yaygınlaşmasında etkili olmuştur.

Öne çıkan eserleri

- **İntibah:** Ali Bey'in yanlış bir ilişki sonucu yaşadığı yıkımı anlatır. Türk edebiyatının ilk edebî romanı kabul edilir.
- **Cezmi:** 16. yüzyılda geçen tarihî olayları konu alır. Türk edebiyatının ilk tarihî romanı kabul edilir.
- **Vatan Yahut Silistre:** Silistre Kalesi'nin savunması ve vatan sevgisini konu alan tiyatro eseridir. Sahnelendiğinde büyük ilgi görmüştür.

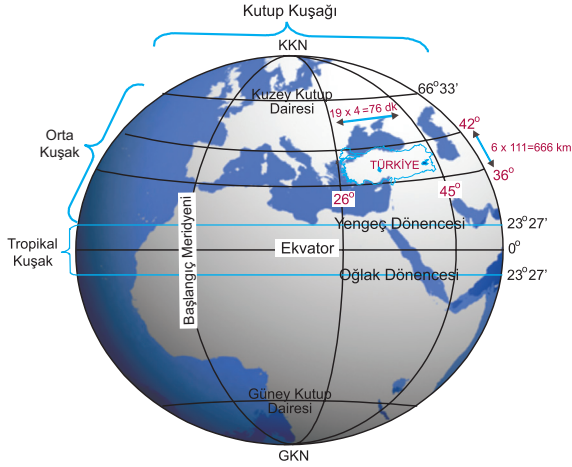
Hatırlatma: Namık Kemal için temel anahtarlar: Tanzimat I, vatan, hürriyet, toplum için sanat.

Namık Kemal

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU

Türkiye'nin Matematik (Mutlak) Konumu ve Sonuçları

Türkiye yukarıdaki şekildeki gibi 36° - 42° kuzey enlemleri, 26° - 45° doğu boylamları arasında yer alır.

Türkiye'nin en kuzey uç noktası **Sinop** ilinde bulunan 42°06' enlemindeki **İnceburun**, en güney uç noktası **Hatay** ilinin Yayladağı ilçesine bağlı 35°51' enlemindeki **Topraktutan** köyüdür. (eski adı Beysun köyü). Türkiye'nin en batı uç noktası 25°40' boylamındaki **Çanakkale** iline bağlı Gökçeada'daki **Baba Burnu** (eski adı Avlaka), en doğu uç noktası **Iğdır** ili sınırlarındaki 44°48' boylamındaki **Dilucu**'dur.

A. Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yani Ekvator'un kuzeyindedir, buna bağlı olarak;

- Kuzeyden esen rüzgârlar soğuk, güneyden esen rüzgârlar sıcaktır.
- Haziran, temmuz, ağustos en sıcak aylardır.
- Aralık, ocak, şubat en soğuk aylardır.
- En uzun gündüz 21 Haziran'da yaşanır. Bu tarihte Güneş ışınları yıl içinde gelebileceği en büyük açıyla gelir ve gölgeler en kısa konumdadır. 21 Aralık'ta ise bu özelliklerin tam tersi görülür.
- Güneş ışınları yıl boyunca güneyden gelir ve gölgeler yıl boyunca kuzeyi gösterir. (Bakı)

B. Türkiye Orta Kuşak'tadır, buna bağlı olarak;

- Yıl içinde dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
- Cephe yağışları görülür.
- Batı rüzgârları etkilidir.
- Akdeniz iklim kuşağı içerisinde yer alır.
- Buzul şekilleri yaygın değildir.

C. Türkiye'de ENLEM'e bağlı olarak güneyden kuzeye (Akdeniz'den Karadeniz'e) doğru Ekvator'dan uzaklaştığı için;

- Güneş ışınlarının yere düşme açısı azalır.
- Sıcaklık azalır.
- Gölge boyu uzar.
- Denizlerin tuzluluk oranı azalır.
- Çizgisel hız azalır.
- Meridyenler arasındaki mesafe azalır.
- Gece - gündüz arasındaki zaman farkı artar.

D. Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında 19 boylam farkı vardır. Buna bağlı olarak en doğu ile en batı arasında 19 x 4 = 76 dk. yani 1 saat 16 dk. zaman farkı yaşanır.

E. Türkiye'nin II. ve III. saat diliminde toprağı bulunur.

Bu duruma bağlı olarak III. saat diliminin ortasından geçen 45° doğu boylamı yıl boyunca ulusal saat olarak kullanılır.

A
P
E
G
E
M
A
K
A
D
E
M
İ

Türkiye'nin Özel (Göreceli) Konumu ve Sonuçları

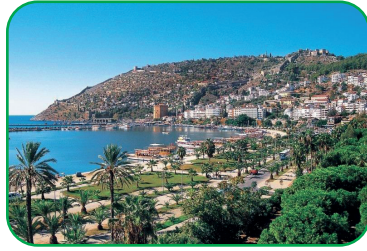

Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili, yer şekilleri çeşitli olan, boğazlara, petrol bölgelerine ve önemli yollara yakın bir ülkedir. **Buna bağlı olarak;**

- Aynı anda farklı mevsim özellikleri görülür.
- Kısa mesafelerde iklim ve bitki örtüsü değişiklikleri yaşanır.
- Önemli petrol bölgelerine yakındır. Bu da enerji taşımacılığında (boru hattı) Türkiye'nin önemini artırmıştır. Bakü - Tiflis - Ceyhan Boru Hattı gibi çok önemli bir proje gerçekleşmiştir.
- Doğu ve batı ülkelerini birbirine bağlaması ve boğazlara sahip olması transit taşımacılığı geliştirmiştir.
- Dağlar doğu - batı uzanırlıdır. Doğuya doğru yükselti artar. Bu da kıyı ile iç kesimler arasında doğuya doğru gidildikçe iklim, bitki örtüsü ve tarım ürünlerini değiştirir.
- Maden çeşitliliği bakımından zengindir.
- Ortalama yükselti fazladır. Bu da iklim, bitki örtüsü ve tarım ürünlerini etkilemiştir.
- Doğu ve Batı kültürlerinin karşılaşma alanıdır.

UYARI

Türkiye'de aynı anda farklı mevsim özelliklerinin yaşanması özel (göreceli) konum, yıl içinde farklı mevsim özelliklerinin yaşanması matematik (mutlak) konumla ilgilidir.

Türkiye'de yer şekilleri, yükselti ve karasallığa (özel konuma) bağlı olarak aynı anda farklı mevsim özellikleri görülür.

Türkiye'de 8 Nisan günü **aynı anda** İstanbul, Kars ve Alanya'da farklı mevsim özellikleri görülmüştür. İstanbul'da sisli, Kars'ta soğuk ve kar yağışlı, Alanya'da ise açık güneşli hava yaşanmıştır.